

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2024-29-27F
Rīgā

26.04.2024.

Nr. 6-6/19

SIA ["A"]
e-pasta adrese

Valsts ieņēmumu dienests
vid@vid.gov.lv

Zināšanai
Finanšu ministrija
pasts@fm.gov.lv

Par apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņa kavējumu

Tiesībsargs ir izskatījis pārbaudes lietu par Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) rīcību, kas ierosināta par apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņa kavējumu.

Faktiskie un juridiskie apstākļi

[1] Pie tiesībsarga vērsās uzņēmums SIA ["A"] (turpmāk – iesniedzējs), informējot, ka VID 2023. gada 28. septembrī pieņēma lēmumu par cita, VID skatījumā no iesniedzēja puses pārņemta, uzņēmuma nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu. Iesniedzējs minēto lēmumu ir apstrīdējis, bet VID ievērojami kavē apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņu. Iesniedzējs pauž viedokli, ka apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas novilcināšana ierobežo iesniedzēja tiesības vērsties tiesā par sākotnējo lēmumu, kā arī rada tiesisko nenoteiktību.

[2] No lietas materiāliem konstatējams, ka iesniedzējs 2023. gada 24. oktobrī apstrīdēja VID ģenerāldirektorei VID 2023. gada 28. septembra lēmumu.

Ar VID ģenerāldirektora 2023. gada 24. novembra vēstuli iesniedzējs informēts, ka tā apstrīdēšanas iesniegums atrodas izskatīšanas stadijā un tiks izskatīts pēc iespējas īsākā laikā.

Pēc VID 2023. gada 24. novembra vēstules saņemšanas iesniedzējs laika posmā no 2023. gada 1. decembra līdz 19. decembrim vairākkārtīgi ir sazinājies ar VID, gan tiekoties, gan iesniedzot papildu informāciju par sākotnējā lēmumā analizētajiem apstākļiem. Tāpat ir konstatējams, ka saistībā ar iesniedzēja apstrīdēšanas iesniegumu VID bija vērsušies SIA [“A”] darbinieki, kuri 2024.gada februārī tika uzklausi arī klātienē.

Ņemot vērā, ka minētās informācijas izvērtēšanai bija nepieciešams papildu laiks, VID ģenerāldirektore 2024. gada 1. februārī pieņēma lēmumu par apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņa pagarināšanu līdz 2024. gada 26. februārim.

VID par apstrīdēšanas iesniegumu lēmumu pieņēma 2024. gada 9. aprīlī, neievērojot maksimālo iesnieguma izskatīšanas termiņu, pārsniedzot to vairāk kā par mēnesi.

Tiesībsarga vērtējums

[3] Tiesībsargs secina, ka iesniedzēja galvenais iebildums nav par to, ka konkrētajā gadījumā VID apstrīdēšanas iesniegumu skatījis nepamatoti ilgi¹, bet gan par to, ka par VID nav ievērojis un ir kavējis likumdevēja noteikto maksimālo iesnieguma izskatīšanas četru mēnešu termiņu. VID to nenoliedz un attiecīgi arī ir par to atvainojies, vienlaicīgi norādot, ka tas neietekmē lēmuma rezultātu pēc būtības.

Tiesībsargs neapšaubā un neizsaka apsvērumus, vai apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņa kavējums ir ietekmējis VID lēmumu pēc būtības, tomēr tiesībsargs atzīmē, ka nav izslēdzamas situācijas, ka attiecīgā tēmiņa kavējums privātpersonas tiesības var būtiski ierobežot. Tiesībsargs aicina iesniedzēju patstāvīgi izvērtēt konkrētā kavējuma ietekmi uz iesniedzēja tiesībām un tiesiskajām interesēm. Vienlaikus tiesībsargs atzīst, ka šāda prakse – neievērot likumdevēja noteikto maksimālo iesnieguma izskatīšanas termiņu, neatbilst labas pārvaldības principam. Iesniedzēja gadījumā tiesībsargs nekonstatē objektīvus apstākļus maksimālā sūdzības izskatīšanas termiņa kavējumam. Kā vienīgais racionālais kavējuma iemesls iesniedzēja gadījumā konstatējams

¹ Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 37. panta ceturtā daļa nosaka: “Valsts ieņēmumu dienests izskata iesniegumu un pieņem lēmumu viena mēneša laikā. Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors to var pagarināt uz laiku, ne ilgāku par četriem mēnešiem no apstrīdēšanas iesnieguma saņemšanas dienas.”

- lietas apjoms un sarežģītība. Taču lietas apjoms un sarežģītība nevar būt attaisnojums termiņa kavējumam, it īpaši, ja pats VID ir rosinājis un virzījis attiecīgo procesu.

Valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām², t.sk. termiņiem, kas jāievēro, izskatot privātpersonas apstrīdēšanas iesniegumu. Savukārt privātpersonai ir tiesības paļauties uz iestādes rīcības tiesiskumu.³ Ja valsts, konkrētas iestādes personā, pieprasa un sagaida no privātpersonas tiesisku rīcību, tad iestādei ir arī atbilstoši, t.i., tiesiski, jārikojas. Pretējā gadījumā iestāde ar savu rīcību diskreditē valsts pārvaldi. Pat, ja iesnieguma izskatīšanas kavējums neietekmē VID lēmumu pēc būtības, pats kavējums (turklāt nekonkrētu laika posmu) no labas pārvaldības principa viedokļa rada patvaļas risku un mazina uzticību valsts pārvaldei.

[4] Tiesībsargs vērs uzmanību, ka attiecīgs iesnieguma izskatīšanas termiņa kavējums var mazināt arī VID reputāciju. VID ir definējis vērtības sadarbībā ar nodokļu maksātājiem un sabiedrību, proti:

- efektivitāte – strādāt profesionāli, domāt plašāk un pārspēt klientu cerības, resursus izmantojot ekonomiski un pārdomāti;
- atbildība – būt drosmīgiem, taisnīgiem, godīgiem un gataviem uz augstāku mērķi, ar savu darbu ietekmējot kopējos valsts pārvaldes rezultātus;
- sadarbība – būt komandai un veidot tādas attiecības kolektīvā, ar klientiem un sabiedrību, kas balstītas cieņā, uzticībā un atklātībā.⁴

Likumā noteiktu termiņu neievērošana no VID puses, tai pašā laikā sagaidot likumpaklausību no nodokļu maksātāja, ne vien ir amatpersonu atbildības jautājums, bet plašākā kontekstā raisa diskusiju, vai VID tādējādi veido cieņpilnu sadarbību ar nodokļu maksātājiem un sabiedrību, vai tā ir atbildīga attieksme un kā tas ietekmē kopējos valsts pārvaldes darbības rezultātus.

Tiesībsarga rekomendācija

Tiesībsarga likuma 25.panta pirmā daļa paredz, ka tiesībsargs pārbaudes lietu pabeidz ar lietā iesaistīto personu izlīgumu vai tiesībsarga atzinumu. Tā kā no pārbaudes lietas apstākļiem izriet, ka izlīgums lietā nav iespējams, tiesībsargs pārbaudes lietu pabeidz ar ieteikumiem.

² Valsts pārvaldes iekārtas likums, 10. panta pirmā daļa. <https://likumi.lv/ta/id/63545#p10>

³ Administratīvā procesa likums, 10. pants. <https://likumi.lv/ta/id/55567#p10>

⁴ <https://www.vid.gov.lv/lv/par-vid>

Tiesībsarga likuma 12. panta 4. punkts nosaka, ka tiesībsargs, izskatot pārbaudes lietu sniedz iestādei ieteikumus un atzinumus par tās darbības tiesiskumu, lietderību un labas pārvaldības principa ievērošanu.

Nemot vērā, ka jau 2023.gadā tiesībsargs līdzīgā lietā konstatēja labas pārvaldības principa pārkāpumu un aicināja⁵ VID atturēties no šādas prakses, respektējot privātpersonu tiesības ar apstrīdēšanas institūta palīdzību salīdzinoši ātri pārbaudīt lēmuma tiesiskumu⁶, tiesībsargs:

- atkārtoti aicina VID atturēties no šādas prakses, tiecoties ievērot pašas iestādes izvirzītās vērtības;
- iesaka veikt iekšējo procesu pilnveidošanas pasākumus, lai šādas situācijas neatkārtotos.

Lūdzu informēt tiesībsargu par ieteikumu īstenošanu.

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 25. panta ceturto daļu atzinumam ir rekomendējošs raksturs.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

* No 2024.gada janvāra Tiesībsarga biroja gatavotie dokumenti tiek formatēti, ievērojot pieklūstamības prasības personām ar uztveres un redzes traucējumiem.

⁵ Sk. tiesībsarga 2023. gada 9.oktobra vēstuli VID ar Nr. 6-2/537, nav publiskota.

⁶ Briede J, Administratīvā akta apstrīdēšana: Administratīvā procesa likuma 75.-81.pants. Jurista Vārds, 22.03.2005. Nr.11 (366).